

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; narečnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 14.

V Ljubljani, 15. julija 1875.

Tečaj XV.

Resnoba in ljubezen.

Oboje teh lastnost mora imeti učitelj, tudi se te dve lastnosti ne izključite, marveč rasete iz enega debla. Brez resnobe ne more rasti ne odgoja ne podučevanje; brez ljubezni pa ne cvetete. Od resnobe, ki nasprotuje šali, ločimo to, kar se imenuje, strogost in ostrost. Trud, s katerim opravlja rejnik svoj posel, in iz česa se vidi, da hoče doseči imeniten cilj, rodi v njemu sveto čuvstvo vestnosti, to ga pa nagibuje, da je v svojem poklicu dosleden in natančen, tedaj resnoben. Resnoba tudi kaznuje, pa bolj zmerno, previdno in iz blažjih nagibov, kakor ostrost. Resnoba napravi delavnega učitelja in pridne učence, pogrešati je ne smemo nikjer. Kjer ni resnobe v odgoji in pri poduku, tam tudi ni resničnosti. Ali je učitelju v resnici mar za poduk, ali ne? to kmalo spoznajo učenci; ako je pri njem vse bolj dremotno, bode tudi pri njih tako. Iz njegovega vedenja ne sme gledati zlovoljnost, v njegovem ravnanji se ne sme kazati samovoljnost; tako vedenje zamori resnobo podučevanja pri učencih, odgoja zgubi svoj višji namen, iz podučevanja pa izgine vse postavno in uravnano. Resnoba ne zahteva, da bi bil učitelj pedant, pa natančen mora biti. V tej zadevi pravi Curtman: Vsako podučevanje, tudi pri manjših otrocih naj se, kar moč, stalno vredi, kar se tiče kraja in časa. Naj se nič ne prepušča samovoljnosti! Ob prvem začetku se sicer ne da tako ločiti igraca in podučevanje, kolikor bolj pa se napreduje, toliko bolj se mora to dvoje ločiti. Točnost pri začetku in pri sklepu zljajšuje vsako podučevanje. Raje stavimo krajše obroke za podučevanje, pa deržimo se teh natančno, in tako bomo več dosegli kakor

sicer. Ako je učitelj skerben, ako si prizadeva biti popolnoma, potlej ne bo govoril niti storil tega, kar bi bilo odveč ali nepotrebno; resnobno bo podučeval in odgojeval; pri taki resnobi bo pa tudi gojenec postal resnoben in prizadeven, prvi in drugi vesta potem, kaj imata storiti. Oba bota spoznala, da je korist in dobiček, ki se pričakuje, vreden truda, in to bode spodbujalo v pridnost, v vestnost in pozornost učenca in učitelja. Resnoben učitelj ne terpi lahkomiselnosti pri učenju, učenec se mu mora zavedati cilja, ki ga hoče doseči z učenjem; ako se je učenec zavedel in je spoznal, zakaj se mora učiti, potem bode tudi pri učenju natančen in vesten t. j. resnoben. — Kolikor pa je resnoba vredna pri poduku in odgoji, toliko ceniti pa je tudi ljubezen, ki je sklenjena z resnobo, in ki mora biti v resnobi: resnoba mora biti v ljubezni in ljubezen mora biti resnobna. Resnoba pa je ljubezni polna, ako se ogiblje vsega, kar le razdraži, in kedar se kaže iz naredeb, katere ukrenemo, da dosežemo svoj cilj, za kateri se stanovitno poganjamo, modra in dobrohotna previdnost. Ljubezen je resnobna, ako ni prijazna iz posebne naklonjenosti, iz prigovarjanja in prilizovanja, a tačas, kedar se ozira na namen podučevanja in na pravila pametne odgoje. Ljubezen se mora ravnati po nepremakljivih postavah in po stanovitnih načelih, ne sme se prevreči niti v igračo, niti v ono slabost, ki prepušča pobotanja s sabo. Ljubezen ni več resnobna, ako žuganja ne spolni ali kadar pripušča, da se potrebna uredba zanemarja in ne čuva nad njeno spolnitvijo. Ako odgojitelj danes odobri, kar je včeraj grajal, ako danes graja, kar je bilo včeraj dobro, njegova ljubezen nima značaja niti resnobe. Ljubezen je krotka, poterpežljiva, dobrohotna, — a to po božji postavi, po božjem zgledu a ne po človeškem nazoru. Kaznuje, pa tudi prizanaša, ako je višji ozir za to, a ne prizanese kazni, ako je potrebna, da se otrok zboljša. Ta resnoba ljubezen povsod spremlja. Taka resnobna ljubezen ne rani gojencu serca, marveč ga poterjuje v spoznanji, da mu je gojitelj prijatelj, ako ga tudi krega in svari. Sicer nas pa tudi skušnja uči, da otroci stariše in učitelje, ki združujejo resnobo z ljubeznijo veliko bolj cenijo od tistih, ki ravnajo po nagibu nekake mehke ljubezni. Poglejmo le v domačo hišo, mati prosi in prosi, a svojeglaven otrok se ne zmeni za to, ostane termoglaven, a resna beseda očetova ga hipoma prenaredi, posebno je pa to pri živih, krepkih dečkih, ti le spoštujejo resnobe in krepkega odgojitelja.

Jezik (govor) učiteljev.

(Dalje.)

Še bolj odločno, kakor na podučevanje, vpliva resničnost na izrejo. Otroci kmalo spoznajo, ali je učenik res dober, ali pa tudi, ako se le

dobrega dela, ako ljubi učenik sebi izročeno mladost ne le v besedi, a marveč v djanji, ako je vnet in goreč za svoj poklic in zvest v spolnovanji svojih dolžnost, tako se njegova beseda drugače razlega od besede tistega, kateri je vse to le na videz. Otroci kmalo spoznaja, kaj pride iz serca, kaj je le na videz? Svojega učitelja spoštujejo, in poštenega moža ljubijo, akoravno je do njih oster, natančen in resnoben. Besede in nauke radi sprejmo in ohranijo, a ne tako od tega, ki v njih očeh le malo velja, ako bi bil tudi spretnejši in mehkeji od pervega. Od ljubljenega učenika je dosti lepa beseda, njegov pogled ali opomin več zda, kakor naj lepši govor v ustih takega, kateremu mladina ne verjame, in beseda takega se zgubi kakor dim. Ostre besede, zmerjanje ali celo kaznovanje jih kar razdraži. Otrok nikakor ne terpi, da bi se kdo z resnico šalil. Res je, da se nekteri, v trenutku, ko so razdraženi, tudi hudujejo nad učiteljem, toda kmalo pridejo do pravega spoznanja in ljubezen in vdanost se poverne. Mogoče tudi, da se nekteri z lepimi besedami preslepe, toda vse to ne obstane. Učitelj, kteremu čut do resnice ni zamerl, ni nikoli v zadregi za pravo besedo, bodisi za nravnost ali za omiko, njegova beseda je vedno prosta in naravna. In ravno zato, ker je taka, ni treba velikega in obširnega dokazovanja. Tam pa, kjer je namesto globocega spoznanja le praznota, mora se puhlost govora pokriti z lepimi besedami. Vendar tako slabo robo otroci ravno tako, kakor odraščeni kmalo spoznajo. A koliko se vendar tacega blaga dan danes med nami nahaja?!

Budivnost. Vsako podučevanje je bolj ali manj plodno, kakor namreč ume učitelj stvar vravnovati, da iz poslušalcev postanejo spolnovalci; vse, kar podaja učitelj učencem, dobiva še le po skupni delavnosti pravo podobo in obliko, ter postane tako lastnina. Vse, kar otrokom povemo, naj bode še tako jasno in umevno, se lahko pozabi, kar si pa sami po svoji vlastni delavnosti in skerbi prisvoje, to se jim tako priljubi, da postane njih lastnina. Učiteljev govor je pa le takrat budiven, ako ima učitelj vso tvarino, ktero predava, v svoji oblasti, ter mu, ni težavno stvar prav vverstiti, ter pojasnovati jo s pravimi izrazi. Veselje do stvari, skerbno opazovanje otrok in njih zmožnosti, pripelje učitelja do tega spoznanja. Kdor mladine ne pozna, komur je ptuja stvar, kako se ona duševno razvija in rase, kdor prezira mišljenje nji vlastno in, kar njo veseli in mika, ne čisla, niti se ne ogiblje tega, kar je nji dolgočasno in zoperno: ta bode zastonj terkal, njemu se ne bodo odperla serca, on bode govoril gluhim ušesom.

Živost je tudi zelo potrebna pri govoru učitelja. Tukaj hočemo opozoriti na gibčnost, potrebno v mislih in govorih. Nasproti gibčnosti je pa zaspanost in mertvost. Organična razverstitev posameznih podob v celoto, podaja stvari ono dopolnjenje, ktero je neobhodno potrebno,

da se stvar v spomin vtisne. Prezgovorni ljudje pridejo dostikrat v tak slučaj, da veliko govore, pa malo povedo; kar govore je pretergano in ni v pravi zvezi; bistveno in nebistveno pomešajo; na zadnje jih nihče ne razume, dostikrat pa tudi sami ne vedo, kar so hotli povedati.

Tega se je treba učitelju varovati. Previdno in zmerno naj dalje postopa in povsodi modro na zakone gleda. Ni tako težavno, posamezne točke mikavno razvijati; a obširno stvar pregledno, in prav zversteno v celoto spraviti, da postane vtis neizbrisljiv, to je stvar veliko težavnejša. Nikakor se od učitelja preveč ne zahteva, ako se tudi živost od njegovega govora tirja. Kajti živo in organsko more slediti del za delom, da postane izvod temeljit. Dalje je pa tudi paziti, da je človeški duh sam čudovit organizem, kateri posameznosti v splošnost vverstuje. Živost govora imela je vedno veliki uspeh, ter razodevala čudovito moč. Se ve, da je to prirojen dar, vendar se tudi z marljivostjo pridobi in dopolni. (Početa nascitur, orator fit.) Ako se je učitelj privadil, v svojem govoru biti jasen, resničen in budiven, potem mu tudi ne bode težavno, opazovati in razumeti proste zakone organsčnosti, tiste v dobrih zgledih spoznavati, ter si jih prisvojovati. — Učitelj mora spoznati, da je izreja in podučevanje neka umetnost, njegova najimenoitnejša naloga je, da se privadi nje tehnike. (Ars educandi, ars difficillima.) Kdor se je zgodaj navadil otroke opazovati in ž njimi občevati, kmalo se bode tudi izuril govoriti z njimi, ter jih s svojim govorom za se pridobivati. On bode vedel ceniti lastnosti govora, ktere so: jasnost, resničnost, budivnost in živost.

G.

Anton Umek Okiški.

Vse za vero in domovino.

A.

»Dokler si nježen otrok, té željno poslušaj nauke,
Naj ne pomni jih duh sam, tudi odkrivaj jih z deli. —
Naj pred časti Bogá ter stariše čislaj in one,
Ktere ti dala namesto je starišev sama narava.«

M. A. Muret.

Kedar sem l. 1857/8 vstopivši v gimnazijo Ljubljansko za učitelja ob delavnikih v stolni, ob nedeljah in praznicih navadno v nunski cerkvi imel gimnazijsko službo božjo, stregel mi je večkrat k sv. maši četertošolec, kateri se mi je koj s svojim mirnim pa duhovitim vedenjem priljubil stanovitno. Mladeneč ta je bil ranjki Anton Umek Okiški.

Rodil se je v soseski sv. Ane na Okiču — od tod Okiški — v duhovnji Boštanjski (Savenstein) na dolnjem Kranjskem 12. junija 1838. Oče Janez, mati Jera, stanú kmečkega, sta oba pošteno vzrejevala otroke

svoje, in vzlasti pobožna mati je ljubega Antona z besedo in dejanjem navduševala za vse, kar je dobro, pravo in lepo. Željno je nježni otrok poslušal njene nauke, in ni jih pomnil duh sam, temuč kazal jih je tudi v delih. V domači šoli Boštanjski bil je vsem v vzgled in spodbudo. Verli duhovni pomočnik Stanislav Šranec, spoznavši bistrega duha, jame buditi mladega Antona za verno slovensko reč, in vidilo se mu je, da ga vsakdanje opravila kmečke ne veselijo. Blagejši duh podobe više ljubi, in sam začne prositi, naj ga pošljejo v Ljubljano v više šole. Nepremožni roditelji se strašijo velicih stroškov, ali pomaga jim dobri župnik Boštanjski, Ignacij Kutnar, priporočivši zmožnega učenca prijatelju Jan. Šlakarju, šolskemu voditelju, kateri je nekaj sam nekaj po drugih podpiral ga toliko, da je Umek učil se lahko, in v srednjih šolah že je hvaležen sim ter tje podpirati jel celó svoje domače.

Na gimnaziji Ljubljanski prikaže se Anton Umek v šolskem letniku v prvem razredu l. 1855 na I. mestu, na katerem se nahaja l. 1862 tudi v poslednjem ali osmem razredu. Le enkrat je bil na II., dvakrat na III., sicer pa vedno na I. mestu med mnogimi součenci, ki so ga sploh ljubili. V petem razredu bil sem mu jaz učitelj verstva, in v osmem učitelj slovenstva. Bil je tudi on med učenci, kateri so pod ljubeznjivim in očetovskim vodstvom blagega ravnatelja J. Nečáaska dospeli svojo gimnazijsko oliko, in koj za tém je l. 1862 po izverstno opravljeni zrelostni preskušnji poslovil se od Ljubljane tudi Umek.

Najprej časti Boga. To je véno spolnoval Umek na gimnaziji vse leta. Pobožno se je obnašal in prosto, brez himbe, vsem v spodbudo in vedno enako, celó v viših razredih. — Čislaj stariše. Spoštoval in ljubil je očeta in mater priserčno, kakor tudi brate in sestro. Čital sem nekoliko pisem njegovih, v katerih se ljubo razodéva njegova resnična vdanost do vseh domačih. — Čislaj njihove namestnike. Tudi to je dostojno izverševal celo po dokončanih šolah, in hvaležno spoštoval učenike in dobrotnike nekdanje. I njega so čislali učitelji, čim bolj so ga poznali.

Bilo je še na gimnaziji, da ga nekdam vprašam jaz, kamo se misli podati po doveršenih srednjih šolah. V bogoslovje ali pa v modroslovje, mi priprosto odgovori; določil doslej še nisem. Znamenito je v tem oziru pisanje, ktero je sedmošolec domačim poslal 20. rožnika 1861 iz Ljubljane:

Preljubeznivi moji!

Neizrekljivo me je razveselilo pismo, in vse drugo, kar ste mi poslali z vošilom vred kot darilo za god, ki sem ga ravno danes teden obhajal. Zares v serce me razveseli, kolikorkrati se spomnim (in to se zgodi veliko-velikokrat) na svoj rojstni kraj, na svoj tihi mirni dom na Okiču. Kaj bi pa tudi ne. Tam sem preživel perve leta svoje mladosti

v jasni zadovoljnosti; na lipovških in slemenških pašnikih sem bil veliko bolj srečen, kakor zdaj, ko po ljubljanskih gradovih „ongavim“. — Upam pa, da tudi zdaj nisem nesrečen in nezadovoljin ne; ampak veliko več, Bogú in Vam, moji dobri skerbni starši! moram biti hvaležen, da sem jo tako daleč pririnil. Kaj bi pa tudi ne bil hvaležen? Saj ni, da bi človek zmiraj otrok in pastir ostal.

Pa ne samo spomin na nekdanje čase me tolikrat privabi domú, ampak veliko več še to, da kar mi je nar ljubšega na zemlji, tamkaj prebiva. Tam namreč ste, hvala Bogú, oče in mati živi, in kolikor toliko še zdravi. Od Vas mi je došla za Bogom nar večí pomoč, posebno v telesnih zadevah; pa tudi v dušnih rečéh matrne besede, ki se v mladosti v mehko serce vsadijo, več zdajo, kot marsiktere debele učene bukve, ako jih človek pozneje prebere in prebira. Tedaj za blage in zveličavne nauke svete vére moram posebno Vam, predraga moja mati! čez vse hvaležen biti in tudi sem.

Ostal mi bo celo življenje, naj me že pripelje pot na desno ali na levo, ta zaklad, ki ste ga domá zastavili, in ki se je pozneje po mnogem učenji se vé da mnogo narastel in razkošatil, kar vednost zadene. Rekel sem: naj me pripelje pot na desno ali na levo — saj veste, kaj čem s tem reči. — Mladenčem, meni enakim, so odperte mnoge pota, tedaj je tudi meni več vrat odprtih; jest se ne branim nobenih, in tudi čez nobene ne silim; kar bo, to bo; saj to pa sami veste, da posebno take reči se morajo premisliti do zrelega. Sicer bi pa tukaj še eno rad sprožil, ker sem ravno pri tem. Škrici so kmečkim ljudem tern v pèti, pa zakaj? Zato ker so velikokrat kmete goljufali, preganjali, zatirali, odirali, jih zaničevali, in se obnašali proti njim, kakor bi bile gosposke riti bogovi, kmečka priprostost pa jim je bila zaveržen angel. To so posebno delali tako imenovani „pijomtarji“. Od tod izhaja, da vsak gosposk človek, ki ni duhoven, je „preklet škric in odertnik“. Ali silo napčna misel bi bila, ako ima kdo vse neduhovske gosposke ljudi za take. Ali to ni tako. Med mnogo nepoštenimi je veliko poštenih deželjskih gospodov, kakor tudi med duhovščino, Bog se smili, ni vse zlató, kar se svéti; pa od tega je nar bolje, da molčimo. — Po pameti in pa po sveti véri, po glasu svoje vesti, mora človek ravnati in je prav, naj že hodi po tej ali po uni poti. Jaz še nisem ne tega ne unega sklenil, zato sem prav radoveden, kaj bo iz mene. Ker pa dolgost življenja ni v naši oblasti, se samo po sebi vé, da, kakor vsak, moram tudi jest povsod in vselej svojim besedam pristavljati, ali sáj misliti: „če bom živel“. — Sicer bo pa že Bog dal, da se bo vse dobro izšlo.

Kar me tudi domú vabi, v mislih in v resnici, so moji brati: Janez . . Martinče . . Cene . ., je moja sestra Mica . .; mika me visoki jasni

Okič, prijazna vsa soseska in daljni pogled na vse strani . . . Z Bogom!
Vas vse lepo priserčno pozdravljam ves

Vaš

Tone Umek.

Starši in mnogi prijatelji so res želeli, naj Anton bode duhovnik, toda župnik Boštjanski Kutnar potolaži očeta in mater, da mu pustita na voljo, in ker so podpirali ga nekteri dobrotniki in grajščak Ludv. vitez Gutmansthal, podá se l. 1862 na vseučilišče Dunajsko. Poprime se jezikoslovja ter marljivo pripravlja za učiteljstvo. L. 1866 pride po nasvetu blagega A. Janežiča v Celovec, kjer na gimnaziji podučuje poleg gerščine ali latinščine in nemščine vzlasti slovenščino ter vredeje Besednika. V kratkem si pridobi občno spoštovanje, pri mladini ljubeznjivo vdanost. Zaroči se z gospico Frančiško Rabičovo, toda le za malo časa, kajti z l. 1871 jame bolehati in že 15. julija, zapustivši mlado vдово in hčerko Bertico, umre lepo previden in vdan v osodo Božjo. Pokopan je na grobišču sv. Ruperta v Celovcu, kakor je sam želel, poleg dragega prijatelja svojega Ant. Janežiča.

Bil mi je ranjki učenec in priljubil se mi je tako, da tudi o njem, kakor o ravnatelju Nečásku ne gine, marveč — kdo vé zakaj — čim dalje tim bolje vedno mi ko trombe glas, ko zvon doní — od verlega moža spomin. — Redki so, kateri bi čedni pa bistri po sedanjih šolah napredovali brez graje stanovitni do konca, ozirajoči se na zvezdo prave modrosti. Nekteri vendar imajo milosti nebeške v obilnejši meri, in blagor jim, ako jih zvesto obračajo vedno Bogu na čast, sebi in drugim v prid.

Gorjé mladini brez blagih vzorov. „Nichts wichtiger für die Jugend, als wenn sie Ideale hat und daran glaubt; eine bloss realistisch gesinnte Jugend ist verloren“ (J. Fr. Böhmer). Anton Umek si je že v nježni mladosti vbral bil vzor, kateremu je žertvoval se Okiški na slovstvenem polji slovenskem verno v vsem svojem dejanji in nehanji, in se ga tudi po doveršenih viših šolah ni sramoval, napisavši na lastno sliko geslo svoje:

„Vse za vero in domovino.“

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcí latinski: „Litera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane.“

Od Mürzzuschlag-a odpira se proti zapadu tesna dolina, po kateri priteka bistra rečica Murica (Mürz), in skozi katero pelja glavna cesta

proti Neuberg-u, Mürzsteg-u in Marijinem Celju. Ker sem že l. 1857 popotval po teh krajih, in mi je bila okolica tedaj nekoliko znana, nama je s tovarišem to toliko bolj služilo, ker v tamni noči ni lahko najti koga, da bi bil voljan, pokazati nama pravi pot. Zarad oblačnega obnebja je bila precej gosta téma in toraj popotvanje s pričetka nič kaj prijetno. Skozi farno vas Kapellen (okoli 1 1/2 ure od Mürzzuschlag-a) šla sva še v noči in s prvim svitom dneva sva dospela že v drugo farno vas te doline. Imenuje se Neuberg. Tukaj so zelo sloveče a jako obširne fužine, kjer se narejajo med drugim zelo čislane šine za železnice. Mikalo je toraj tudi naju, ogledati si tovarne; ali javni napis pri vходу je nama kazal, da je vstop vsakemu brez razločka zabranjen; toraj sva odrinila koj brez pomudbe naprej, oziraje se po visokem skalnatem gorovju proti severu, kjer se nahaja nek od sile veliko divjačine in kamor prihajajo svitli naš cesar pogostoma na lov. Po tesni in bolj samotni dolini sva nadaljevala svoj pot in okoli 7. ure dospela v Mürzsteg, ki je neizrečeno prijetna planinska vas. Na mični višini zgotovljali so ravno sprelepi gradič za svitlega vladarja; kajti tudi lesem pridejo včasih o jesenskem času za kaki dan na oddih in lovsko razveseljenje. Da se nekoliko opočijeva in se tudi okrepcava, stopiva s tovarišem v bližnjo kerčmo, kjer so nama postregli z nedopovedljivo dobro kavo; — napila sva se pa tu zopet enkrat tudi srebro-bistre in ledeno-merzle studenčine, cesar smo na Dunaji skoz ves čas svojega šolanja tako občutljivo pogrešali.

V Mürzstegu cepi se dolina na dvoje, in enako tudi pot proti Marijinem Celju. Eden, vozni in precej daljši, vije se proti zapadu; drugi, bližnji pa po večjem le za peš hojo vravnan, vodi proti severu. Midva s tovarišem zvolila sva si poslednji. To-da popotvanje naprej ni bilo nič kaj prijetno. S. imel je zelo tesno obuvalo in je toraj prav težko hodil; dež, ki se je nama že celo jutro ponujal, pridružil se je nama kot posiljeni sopopotnik; verh tega je bil nama zapert razgled na visoke planine. Ali vse to naju ni oviralo, nadaljevati svojega pota, in v dobri uri sva dospela že do one sloveče skalnate soteske, katero hodijo ptujci iz daljnih dežel gledat in občudovat. Skoraj úro hoda dolga, je omejena ob obeh straneh z nebotičnimi navpičnimi pečinskimi stenami, ozka pa je tako, da se komaj vije bistra rečica Murica skozi njo. Pot je vsekan deloma v skalovje; skoraj polovico pa je lesenega, t. j. postavljen je mostovžem enako na močne kole, ki so vdelani prek pečinskih sten v skalnata tla. Kaj enacega nisem do zdaj še njkjer vrajmal. Dva mostiča se nahajata v tej dolini, pa oba sta umetno obešena na močne železne verige, ker bi leseno podnožje menda dereča Murica prerada in prepo-gosto spodkopavala in odnašala. Blizo ob sredi te strašansko divje so-šeske vre, naši gorenjski Savici enako, visoko gor iz žrela leve pečinske

stene mlečno beli potočič, ki pada pod imenom „das todte Weib“ v krasnem slapu 20' globoko na skalnata tla, ter bobni v urnem teku v Murično naročje. Ako je sploh cela ta soteska občudovanja vredna, je pa zlasti okolica ob slapu taka, da ji oziroma divjosti ni kmali para, in človeški čut se ondi ne more ubraniti nekake plahote in gróze. Konec soteske se svet hipoma zopet odpre, in sredi prijetne planinske doline stoji nekoliko hiš, ter slabotna farna cerkvice sv. Klemenca „in der Frein“. Po jako razprostertih in obširnih gozdih te okolice je namreč baje okól 300 ogljarskih koč, po katerih prebivajo dervarji in oglarji, ki pripravljajo kurjavo za obširne Neuburške in Marijine Celjske fužine. Koče so vse fužinska lastnina, v katerih imajo delavci le prosta stanovanja; v duhovnem oziru pa jih preskerbuje že od l. 1803 tukajšni dušni pastir, ker so vse ostale duhovnije tako oddaljene, da bi ljudje zlasti o zimskem čase redkokdaj mogli priti k cerkvi. —

Bilo je okól 9. ure, ko sva dospela s S. vsa zmražena in skoraj do kože mokra v priprosto in osamljeno gostilnico blizo zgoraj omenjene cerkve. Dež je naju namreč od Mürzstega skoraj skozi in skozi prav eksemplarično opiral, in britko me je skerbelo, da bi ne bilo celi dan tako. Ali, hvala Bogu! skusila sva tudi midva ta dan, da huda sila ne terpi navadno dolgo. Mati kerčmarica je ravno pékla, in bila je to prva dobrotá, da sva se mogla dobro sgreti in si nekoliko obleko osušiti. Kmalí pa se je tudi razvedrilo, tako, da sva po uro dolgem odpočitku mogla odpotovati v lepem vremenu zopet naprej. Pot naju je peljala zdaj zopet proti zapadu in sicer en čas po dolinski ravni; potem pak je bilo treba iti čez zmerno visoki gorski herbet, ki se zove „Sattel“. Ko sva popotvala l. 1857 s tadajnim reškim gimn. profesorjem J. B. čez to gorovje, nama je bila noč ravno na tem kraji precej hudo napíla. V gosti tmíni jesenskega večera zgrešila sva bila namreč pravi pot, in bila sva že v strahu, da bova mogla prenočiti pod prostim nebom. K najini sreči „prijodlali“ so bili skoz dolino neki dobrovoljni fantje, na katere sva z višine zaklicala ter zaprašala jih za pravi pot. Radovoljno so koj obstali, naznanili nama, da ne greva prav, in oglaševali se nama tako dolgo, da sva za glasom gredé dospela do njih in nama je eden potem šel pot kazat noter dol „in die Frein.“ Ta bart se nama s S. kaj enacega ni bilo bati, ker je bil pot skozi gozd zložen; čez višinsko senožet pak so bili postavljeni poleg prave steze skozi in skozi leseni visoki drogi, kar mende služi zlasti o zimskem času ljudem čez to osamljeno planino kot kažipot. Kake 2 uri popotvala sva čez „Sattel“, dospela unkraj zopet v ravnino ter do vozne ceste, in zdaj sva šla skozi sicer prijetno planinsko dolino; al dolga je bila kakor sama večnost. Ko ne bil popotval že l. 1857 skozi njo, kmalo bi bil mislil, da ne bo imela konca. Poslednjič sva prikloftala vendar srečno do meni dobro znanega jako

stermega klanca, verh katerega se nama je po nekolikih trenutkih tudi pokazal prijazni terg Marijino Celje s svojo slovečo tristolpno romarsko cerkevjo. Z radostnim sercom pozdravila sva cilj današnjega popotvanja, in kaj bi ga tudi ne, saj so utrujeni udje po skoraj 12 ur trajoči pešhoji koperneli že silno po oddihu in odpočitku. (Dalje prih.)

P o d u k

zastran razstave učnih pripomočkov, ki se ima napraviti v Gorici in Poreču o jesenskih počitnicah 1875. s prvo dež. učit. konferencijo.

I. Razstava bo obsegala: a) reči za oskrbovalnice malih otrok in otroških vrtov, b) učne pomočke (učila) in šolska dela ljudskih učilnic, c) obrtnijskih in družih strokovnih šol, d) zavodov za gluhoneme.

II. Od omenjenih učilišč in zavodov pričakuje deželna šolska oblastnija: A) Risarij, stavbenih in situacijskih načrtov ali pa kalupov. B) Učnih pomočkov, ki se na teh učiliščih upotrebujejo. C) Izdelkov učenskih.

ad A. Kar se tiče načrtov onih učilišč, želi c. k. deželni šolski svèt videti zastopane samo take, kateri, v čemur koli si bodi, druge presegajo.

Naslavi na kartonih, ki zaznamujejo narisano stvar, naj bodo prosti (kratki).

V to vrsto spadajo tudi: oprava mize, skrilne pisnice, klopi, pisalniki itd. dotičnega učilišča, ktere reči, če so v katerem oziru zanimive, naj se pošljejo v naravni velikosti ali pa njihovi kalupi ali na kartonih narisane.

Tako naj se tu ozir jemlje na: priprave za prezračevanje (ventilacijo), za kurjavo v šolah, na načine razsvečevanja soban, na stranišča, posode za vodo učencem namenjeno, na kópeljne naprave za otroke v varovalnicah in šolah, na črnilnike, svinčnike in pisniške ročnike, in na naprave za pisanje ali risanje.

ad B. Učila so knjige ali drugi učni pripomočki.

Bukve, ki so vpeljane v učiliščih in zavodih, ali ktere se imajo nasvetovati, da bi se vpeljale, pošljejo dotični založniki ali pisatelji sami na razstavo.

Tako pošljejo lahko tudi društva, ktera izdajajo knjige v razširjanje ljudske omike, ali knjige mladini ali posebnim vrstam ljudi v poduk in izpodbudek — zadevna svoja dela ali zaznamke (kataloge) že izdanih knjig.

Kar se tiče druge vrste učil, štejejo se k njej sosebno taka:

1) katerim je namen, učencem uk zljajšati, n. pr. priprave za prvotni poduk v čitanji, računske priprave, priprave za polajšavo pri nauku o muziki i. dr. t. r., ali

2) taka, ktera imajo služiti v to, da se učenci po ogledovanji stvari same ali po kalupih in podobah napeljujejo, da si dotično reč mislijo prav tako, kakor je,

3) priprave za polajšavo vzajemnega poduka.

V to trojo vrsto spadajo: a) Veronauk: verske podobe; branje: tabele, metode in abecede, predalčki za črke; c) pisanje: metode in kalupi; d) računstvo: računske priprave, sistem utěž in mér, aritmetika obrnena na praktično življenje, tabele za uteže in mére, zbirke utěž in mér; e) zemljepisje in zgodovina: ilustracije k zemljepisnemu in zgodovinskemu uku, nazidne tabele, reliefni zemljevidi, atlanti, zemeljske kroglje, telurji in lunarji; f) risanje in zidarstvo: predloge vsake vrste za risanje, kalupi stavbni; g) prirodoznanstvo: zbirke prirodoznanskega orodja, podobe i. t. d. za prirodoznanski poduk; h) telovadstvo, orodje za-nje in za nauk o plavanji, skerb za zdravje; i) pripomočki za začetni poduk o kmetijstvu; k) o obrtnijstvu; l) poslednjič gredó v to vrsto učila specialnih závodov n. pr. zavodov za gluhoneme, slepe itd.

a d C. Na vsakem izdelku ktereга učenca (učenke) naj bode razkazano imé in starost njegova, koliko časa v šolo hodi, in pa potrditev šolskega ali zavodnega voditelja, da so namreč predomenjene reči resnične.

Dalje naj bode zaznamljena šola (ali zavod), od ktere je delo prišlo — s pridevkom, je li šola državna, občinska ali privatna; ali jo vzdržuje kaka verska ali svetna družba; ali je eno- ali večrazredna in koliko razredov da ima.

Pisne knjižice in risarije naj imajo prost zavitek.

Med deli gré pričakovati tudi ženskih del, ki se v šoli učé; dela iz gluhonemic in vseh družih v vrsto šol za posebne predmete spadajočih učilnic.

III. Učilišča ali založniki, kateri se hočejo udeležiti učilne razstave v Gorici ali Poreču, naj se pri predsednistvu c. k. dežel. šolsk. svetovalstva Goriškega in Isterškega v Trstu do 20. avgusta t. l. oglasé in napovedó, kakošne reči sub II. omenjenih vrst mislijo poslati v razstavo, bodisi v Gorico ali Poreč ali pa tudi na oba kraja. Na tiste, ki se pozneje oglasé, ne bode mogla ozirati se šolska oblastnija,

Razstavne reči v Poreč namenjene naj se pošljejo (poštne proste) ondašnjemu c. k. okrajnemu glavarstvu pod napisom: „Učilno-razstavne reči za c. k. deželno šolsko svetovalstvo Istersko.“ „Vročé naj se c. k. namestnijštvenemu svetovalcu in okr. glavarstva voditelju v Poreču (Parenzo)“.

Reči namenjene učilni razstavi v Gorici naj se oddajo pod napisom: „Učilno-razstavne reči za c. k. deželno šolsko svetovalstvo Goriško-Gradiščansko.“

„Vročé naj se c. k. okrajnemu šolsk. nadzorniku in glavnemu učitelju Francu Vodopivec-u na c. k. učiteljskem izobraževališči v Gorici (portofrei)“.

IV. Posebnemu odboru c. k. deželnega šolskega svetovalstva za Gorisko in za Istro bode skrb, da se učne reči v Gorici in Istri primerno razstavijo.

Razstavljene reči se bodo razstavcem nazaj pošiljaje na stroške posebnega v to namenjenega zaloga.

V. Reči za razstavo odločene morajo naj dalje do 15. septembra že biti odposlane, če ne, ne pridejo na razstavo.

VI. Vsak razstavec mora, kedar kaj na razstavo pošlje, razločno naznaniti, ali hoče, da se mu reči nazaj pošljejo, ali pa, da jih c. k. dež. šolskemu svetovalstvu prepusti, da jih ovo v javne namene porabi.

Dopisi in novice.

Iz deželnega zbora Kranjskega. XIV. večerna seja. — (Konec.) po »S. N.« —

Vladni zastopnik g. Hočevar je zanikal fakta, katera so govorniki narodne stranke navedli. O zahtevanju dr. Zarnikovem, naj bi se napravila narodnostna postava, pravi, da do zdaj še nij potrebe »Bedürfniss« za tako postavo in da §. 19. drž. postav popolnem zadostuje. Da bi vlada germanizirala, pravi vladni mož, to očitaneje g. Horaka nij utemeljeno, »entbehrt jeder Begründung«.

Dr. Schrey ponavlja staro frazo, da je dr. Bleiweisov postavni načrt »Zwangsgesetz«, torej neizvedljiv. On pravi, da le stariši imajo pravico o narodnosti svojih otrok določiti. Tudi nijso na realki take okolščine, da bi bilo te postave treba, saj ni nobenih pritožeb.

Potem je dr. Schrey kritikoval slovenski jezik. On je rekel, da je jezik slovenski malo omikan in težaven.

Poročevalec dr. Bleiweis: Truden večletnega pravdanja za pravice slovenskega naroda bodem, ker so uže govorniki nasprotne stranke poudarjali, da čas je denar, akoravno so se te prislovice malo držali, le na kratko na opazke protigovornikov odgovoril. Naglašalo se je v debati od nasprotne strani, da postava, katero obravnavamo, je »ein Zwangsgesetz«. Jaz rečem, da je le »ein Nothwehrgesetz«.

Saj veste, da Slovenec je potrpežljiva duša in molčali smo dolgo, tako dolgo, da so naš slovenski jezik popolnoma iztirali iz realke, potem smo pa rekli, to je le preveč in prišli smo s postavo, ki ne odločuje družega, kakor kar je povsod samo ob sebi razumljivo, celo na Turškem, samo pri nas ne. Gsp. Dežman je kritiziral postavo, no njemu odgovarjam, da bi se od njega pač botanike učil, nikoli pa ne postav delati. Dežman je na dolgo in široko pripovedoval, kako se je postava v šolskem odseku obravnavala, in meni očital, zakaj sem bil jaz tako molčec in nijsem nič povedal. Jaz pa njega vprašam, kdaj so pa gospodje iz finančnega odseka povedali, kaj so tam kuhali? Res je, da smo dolgo debatirali o postavi, ali vendar se nij našel noben Salomon, ki bi bil mogel popraviti.

O glasovitem §. 19. ne govorim nič. Kar je g. Dežman rekel, da smo tako dolgo molčali, ima v tem svoj uzrok, ker smo utrujeni boja in od te vlade ne pričakujemo prav nič. Vladni zastopnik g. Hočevar trdi, da vlada neče germanizirati, a minister Stremayer pa je drugih mislij, kajti ko je bil v Ljubljani, je vedno le govoril »von der deutschen Realschule«. Vlada nam itak neče dati, ne univerze, ne pravoslovne akademije, ne gimnazij. Bukovini pa se je precej dovolila univerza. Nam se neče dati nič, v Bukovini pa se siplje denar, samo, da se širi germanizacija. (Klici: Res je! Res je!) V našej realki je zdaj nemščina materni jezik, italjanščina obligaten, slovenščina pa neobligaten jezik, tako da smo postali tujci na lastni zemlji (Dobro!). Govornik potem po številkah navaja, kako je ravnatelj na realki od l. 1872 zmirom Nemce iz Slovincov in Lahov delal in dokazuje, da ne gre vselej, da bi vsaki stariši določevali narodnost svojih otrok. Dr. Schreyu pravi, da ni on tist mož, ki bi bil zmöžen slovenski kritizirati, to bode menda sam čutil!

Če se nam ugovarja, da smo iz okvira dež. zbora stopili »aus dem Rahmen«, ko obravnavamo to postavo, je to fraza, gotovo pa je, da hočemo po tej postavi potegniti slovenski jezik »in den Rahmen«, kamor po pravici gre. (Živa pohvala.)

Pri glasovanji se Dežmanov predlog zavrže.

V specialnej debati govori dr. Razlag — proti §. 1. postave. On pravi, da je v protivju §. 19. drž. osnovnih postav in da to ne gre, da bi se fantje, ki niso naše narodnosti, pa so na Kranjskem rojeni, silili, da se uče našega jezika. Govornik misli, da naj bi končno odločeval o narodnosti deželni šolski svet. V obče pa tako ta postavni načrt potrjen ne bode. Govornik izjavi, da bode proti glasoval.

Pri glasovanju se vendar §. 1. in vsi drugi paragrafi postave sprejmo, in ko je dr. Razlag za resolucijo govoril, tudi ta. Potem se odobri postava v tretjem branji.

»Če je ministerstvo nauka Njegovemu Veličanstvu ne priporoči v potrjenje, je vsaj svet zvedel škandalozno ravnanje z deželnim našim jezikom na Ljubljanski realki in kako ministerstvo tolmači glasoviti 19. §. osnovne postave, ki pravi: „jeder Volksstamm hat ein unverfälschtes Recht auf Wahrung und Pflege seiner Nationalität und Sprache“, pa „daß ohne Anwendung eines Zwanges zur Erlernung einer zweiten Landessprache jeder Volksstamm die erforderlichen Mittel zur Ausbildung in seiner Sprache erhält.“ — Dr. Bleiweis je iz »Jahresbericht-ov« realkinih, v katerih se narodnost »ad libitum« starišev in šolskih ravnateljev »fabricira«, dokazal, da je vkljub temu vendar še nad 100 učencev slovenskega rodu v Ljubljanski realki, a ti so se morali in silili nemščino učiti, slovenščine pa se ni silil nobeden!!! Tam je sila pravica, tú bila bi sila krivica, in oboje se upravičuje z istim §. 19. Tako se godi Slovanom v Avstriji!« Nov.

Iz Gorenjskega, konec rožnika. — 24. t. m. (rožnika) smo imeli v Kranju učitelji tega okraja svojo letno skupščino ali konferenco. Razun dveh snidili smo se bili vsi učeniški obširnega okraja; počastila sta zbor s svojo navzočnostjo tudi g. kateket kranjske glavne šole in en g. učitelj iz Kamniškega šolskega okrožja. Zborovanju je predsedoval c. k. okr. šolski nadzornik gosp. M. Kuster; v namestnika si je zvolil g. ravnatelja L. Sadar-ja; kot zapisnikarja pa sta bila zvoljena g. g. Lindnar in Pezdič. —

Perva točka dnevnega reda so bila naznanila g. pervosednika o stanju onih šol, katere je letos že nadzoroval. Najdel je marsikje mnogo hvalevrednega, pa tudi ni bilo brez drugačnega. V mnogih šolah se jemlje premalo ozir na slovnico, risanje, zgodovino, telovadbo in naravoslovje. V poslednjem predmetu bi se mogla zlasti več in bolj natančno razlagati naša domača, in navadna strupena zelišča. Omenil je dalje g. nadzornik, da nekateri g. g. učitelji ne dohajajo o pravem času v šolo; da imajo svoje pise in zaznamke v pomanjkljivem redu, in da sploh tudi premalo berejo. Tudi o šibi se je govorilo, da se še tu in tam vidi, pa da se slabo poda v šoli. Vse te in enake popomakljivosti naj se, kjer se nahajajo, v prihodnje odpravijo. Branje in petje se je brez izjeme pri vseh dozdaj inspiciranih šolah hvalilo i. t. d.

Druga točka bila je o domačih nalogah, kakoršne namreč naj bodo, da bodo mladini izobraževalne, in kaj se ima z nalogami, ki jih mladina doniša, zgoditi, da bodo pospeševale šolski poduk. Poročeval je o tem g. Sadar precej obširno in prav dobro, govoril o številu nalog, in sicer: več ko se ur v kakem predmetu podučuje, več naj mu bode tudi nalog odločenih; zedini naj se po mogočnosti tudi več predmetov v eno nalogo; na teden naj se daje po ena ali dve; naj ne bodo predolge; učitelj naj naloge dobro pregleda, pomote podčerta in pomanjkljive dela učencom nazaj da, da jih popravijo, pomot proste pa naj se konečno prepisejo v sešitke za to pripravljene.

Pervi se je k tej točki oglasil g. Kmet, in govoril, da se ima o tej za-

devi razloček delati med mestnimi ter kmečkimi šolami. Pri kmečkih šolah nima mladina potrebnih pripomočkov; ni papirja, celo miz pogostno (!) nimajo, na katerih bi pisali; — tudi časa ni. Naloge naj se toraj ne dajejo mladini za izdelovanje na dom, ampak v šoli naj jih izdelujejo i. t. d.

Gosp. poročevalec spodbija predgovorniku nekako zgačljivo njegovo mnenje; — daljne precej živahne debate o tej točki se vdeležijo g. g. Zoré, Kunšič, Levičnik, Vavken, Knific, Debelak in Sadar. K sklepu obveljal je nasvet g. poročevalca; — mnogo učiteljev pa je tudi za to, da naj se na kmečkih šolah daje vsaj po ena domača naloga na teden. (Izgovor, da bi namreč v takej meri primanjkovalo papirja, tek i. t. d., kakor je menil g. K., je res nekako piškav. Dvoje društev imamo, »Narodno šolo« in »Schulpfennig«, ki oba hvalevredno skerbita za to, da se podaja revnim učencem šolska priprava malo drugače, kakor zastonj. Katera šolska občina ne zmore toliko, da bi vsaj z enim vbornim goldinarjem pristopila k enemu omenjenih društev, njej se mora reči: ti si ali prav velika reva, ali pa še veliko večja nerodnica! Pis.) (K. p.)

Iz Ljubljane. Okrajno učit. zborovanje mestnih učiteljev je bilo v četrtek 1. julija v sobi 3. tečaja na m. vadnici. Zbralo se je nad 30 učiteljev in učiteljic iz mestnih šol, učiteljišč in vadnic. Predsednik, ravnatelj in okrajni nadzornik g. Hrovat, začne sejo ob 8. uri, in določi pravice okraj. učit. zborovanja: govoriti o učnih črtežih, berilih, šolskem strahovanji i. t. d., priporoča navzočnim objektivnost . . . . ., pove, kateri navzočnih ima pravico glasovanje. V svojega namestnika izvoli glav. učitelja, prof. Linharta; v zapisnikarja se volita: učiteljica na vadnici J. Šukle in mestni učitelj M. Močnik, in zborovanje se prične. — Na dnevnem redu so bile opazke nadzornikove pri nazorovanju mestnih šol. — Bolj svetovaje kakor zapovedovaje je g. nadzornik opomnil, kaj je tu ali tam videl, kako bi se ta ali una napaka, ki je bila morda le slučajna, dala odpraviti . . . . . Za jezikovo podučevanje je priporočal »Kehr, Praxis der Volksschule,« »Kehr und Schlimbach 1. Schuljahr« in »Kehr, theoretisch und praktische Anweisung.« Za računstvo je poleg dr. Močnikovih knjig priporočal tudi Gruberjev »Leitfaden in der Elementar-Klasse.« — Prestopivši na rečni nauk »Realien« je rekel, da se mora učitelj na ta nauk pripraviti; ako se prigodi, da kaj ne razume, naj o tem raje molči; pri rečnem nauku se ne bere kar naslov, potem pa stavek za stavkom, ampak mladina se mora najprej napeljevati, da razume stvar, potem se gre v razpravo berila. — Za prirodopisje priporoča: Lüben, Leitfaden für den methodischen Unterricht . . . ; za prirodoslovje pa: Crüger, Physik in der Volksschule.; »za zemljepisje« Eduard Strössner, Elemente der Geografie in Karte und Text; za zgodovino: Flinzinger, Anschauung in Bildern in Langel . . . . ., ki se dobiva pri Hölzingerju na Dunaji. Imenuje še dvoje bukev od Spies. und Berlet. v ta namen pripravnih. Pri rečnem poduku priporoča predsed. vsredino podučevanje t. j. naj pred celoto vsega nauka, a leto za letom naj se nauk razširja in popolnuje (der Unterricht soll sich in concentrischen Kreisen bewegen), najpred tedaj sliko vsega, a potem naj se pa ta slika od znotraj na vse strani razširja. Preds. govori potem o risanju. O tem nauku pravi, da je dvojna pot, a) učenci gledajo, kako učitelj risa, in poslušajo, kako risanje razlaga, b) ali pa sproti z učnikom risajo. Za risanje priporoča: Weisshaupt, »Theorie und Praxis des Zeichnenunterrichtes« in Tretau »der kleine Zeichner.« — Pri telovaji pravi preds. ne kaže peti takrat, ko otroci ude natezajo, k večem se sme peti pri počasni hoji. Knige v to so od: Spiess-a, Kloss-a, Niegeler-a in Lion-a. Poslednjič nagovarja v napredovanje posebno v realijah.

Druga točka je razgovor: »O učnih črtežih za 4 razredne šole« Lehrplan für vierklassige Volksschulen, veröffentlicht . . . durch Verordnung k. k. Landesschulrathes für Krain vom 19. Dezember 1874 Z. 2764. O črtežu za prvi razred je poročal učitelj na I. mestni šoli g. Majer, razpravlja je naj pred jezikovo poučevanje a) v maternem jeziku b) drugem deželnem jeziku, potem številjenje, pisanje, risanje in telovaje, kakor je po versti našeto v »Lehrplanu für vierklassige Volksschulen« in kritikoval slovensko-nemški abecednik. Pri točki o telovaji je želel posebne knjige za I. razred po učnem črtežu. Poseben nasvet je bil: 19 učnih ur je dosti v 1. razredu, črtež jih ne zahteva več; poučevalo se je pa 22 ur, 3. ura je v 1. razredu odveč, je tako rekoč zgrbljena, 2 po pol uri za telovaje naj se združite v 1 uro. — O šolskih bukvah danes ni bilo debate, a g. Bahovec je podpiral nasvet zastran enournega poučevanja v telovaji iz raznih lokalnih vzrokov. Preko nasveta se prestopi na dnevni red; in g. Žumer, učitelj na II. mestni šoli, poroča o učnem črtežu za drugi razred po tem potu, po katerem je hodil g. predgovornik, in ki je določen v zgoraj imenovanem učnem črtežu, naprej tedaj v jezikovem poučevanju i. t. d. G. poročevalec nasvetuje izraze »samoglasniki in soglasniki« namest glasnice in tihnice. (Sprejeto.) Potem kritikuje prvo berilo in nasvetuje pri slovenščini 3 ure za branje in 2 za slovnico. Pri nemškem jeziku priporoča, naj se zahtevajo na nemška vprašanja tudi nemški odgovori, kar je g. predsednik tudi že priporočal in za to poučevanje nasvetuje 6 ur, da se pri napolnjenih šolah, kakoršne so mestne, učni smoter doseže. Poroč. govori tudi o 1. slovnici, prestopi potem na številjenje, tam mu 4 ure zadostujejo, govori potem o pisanji in risanju. Pri novi meri nasvetuje naj se decimeter in centimeter izrekuje, kakor se piše, a vendar se mora otrokom povedati, da se to tudi drugače (po francoski) izgovarja. (Sprejeto po nekaterem besedovanji.) Ko poroč. konča razpravo o petji, govori g. Nedved kako je potrebno, da učitelj razume na goslih učencem pravi glas dati. — G. B. je zato, da bi se celo uro v petji poučevalo, namesto dvakrat po pol ure. Razprava je bila precej živahna a poslednjič pade nasvet g. B. Z razgovorom o telovaji konča g. Ž. svoje poročilo, in g. Eppich reče na to, da ni varno, da bi več otrok po enkrat čez verv skakalo, ali preko nje begalo. — O črtežu za III. razred poroča g. Kokalj učit. na II. mestni šoli bolj splošno, ter omeni, da se v podrobnosti pri jezikovem poučevanju ni spuščal, ker učni črtež vse na drobno našteva, kaj se ima poučevati. Pri številjenji omeni, da v 3. računici ni desetink in drobcev, na to pravi g. Tomšič, da dr. Močnik piše novo računico po učnem črtežu osnovano, tedaj to ne bode zadrževalo poduka i. dr. Tudi o realijah, kakor: o prirodslonji in prirodopisji, zemljepisji in zgodovini, ki pridejo v III. razredu na versto, govori g. poročevalec prav verlo, a le bolj splošno in se ne spušča v podrobnosti, tedaj odpade daljša debata. Grede na risanje pravi g. poroč., da je imela L. Schlzgt. 10. julija pr. l. prav podučljiv sestavek. G. poročevalec govori še o telovaji in konča svoje poročilo, in zbor sklence učni črtež za III. razred prilično še razpravlja. — O učnem črtežu za IV. razred poroča g. J. Tomšič, učitelj na vadnici, ki učni črtež razpravlja strogo po tem, kakor je postavno načrtan, točko za točko, stroko za stroko. Tretjo (slov.) slovnico zaverže, priporoča pa Prap. slovnico in spisje, a oboje želi skupaj v eni knjigi. Govori tudi o drugem berilu in o njegovem zadržanju, kar se pesmi tiče. — III. nemška slovnica mu je pomankljiva, želi si knjige tako osnovane, kakor je (nemška) Bachmanova. — Pri številjenji mu je to dosti, kar veleva učni črtež, le priporoča, kako naj učitelj zbuja učence k samodelavnosti i. dr. Potem pa pristopi k realijam. Misli

pa, da se morejo vsa šolska berila slovenska in nemška predelati in vaje tako odbrati, da ne bo ena in ista reč v slovenskih in nemških berilih. Da bi se pa vse vzelo, kar tirja učni črtež, za to se potrebuje še mnogo in mnogo, in ves nauk se tudi ne more v 1. letu vzeti, to se more zgoditi le v 2 — 3 letih.

(Dalje prih.)

— Na c. k. učiteljišču za učitelje in učiteljice se je končalo šolsko leto 15. t. m. Letne preskušnje so bile pri učiteljicah od 5.—7., pri učiteljih od 9.—10. julija, pismeni zrelostni izpiti na obeh učiteljiščih od 28. junija do 3. t. m. Ustmeni zrelostni izpiti so bili na m. učiteljišču 12., 13., 14., na ženskem pa bodo 15., 16., in 17. julija. Na možkem je delalo skušnjo 22 kandidatov, med tem jih je 8 iz III. tečaja, 13 iz enoletnega (praktičnega) tečaja in 1 začasni učitelj, na ženskem se jih je oglasilo 22 kandidatinj vse iz III. tečaja. — Tudi srednje šole, gimnazija in realka, sklenete šole 15. t. m. s slovesno sv. mašo, potem se delé spričala, in prihodnje šolsko leto se začne 16. septembra. — Mestne šole sklenejo šole koncem t. m., programa ne bode.

— Enoletni praktični tečaji za dijake, ki so doveršili vse ali več razredov srednjih šol bodo tudi v prihodnje leto, in obetajo se vdeleževalcem štipendije po 100 — 200 gl. Oglasiti se je treba najdalje do 1. septembra pri ravnateljstu c. k. učiteljišča. Tudi bode s prihodnjim letom na c. k. učiteljišču pripravljavni tečaj, ako se jih do 15. avgusta oglasi vsaj 20 pripravnih učencev. — Šolski okraj ljubljanske okolice bode imel svoje letno zborovanje 26. julija. Program se glasi: 1. Opazke nadzornikove pri nadzorovanji šol. 2. Razgovor o naukih na podlagi učnih črtežev in zaznamkov učil, razglašenih po slavnem c. k. dež. šl. svetu. 3. Osnova začasnega učnega črteža ponavljanskim šolam za 1875/6. 4. Volitev zastopovalca učiteljstva v c. k. okraj. šl. svet za postavno veljavni čas. 5. Poročilo prvomestnika bukv. komisije o stanu in računu okraj. učit. bukvarnice, potem predlogi za nakupovanje. 6. Samostalni predlogi.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Kranjskem (Krainburg) učiteljske službe: v Zalilogu in v Selcah, l. p. 400 gl. in stanovanje; v Poljanah l. p. 450 gl., na Trati l. p. 500 gl. in stanovanje; Preddvorom l. p. 500 gl.; na 4razr. lj. šoli v Škofjiloki, l. plače je 500 gl. Prošnje dotičnemu okr. šl. svetu do 30. julija. — V šolskem okraji Postonjskem učit. službe na lj. šolah: V Colu, na Planini (vipavski), v Šentpetru, v Premu, v Ternu, v Vipavi in Postenji po 400 gl. na leto in stanovanje, v Košani 500 gl., ženske (učiteljice) niso izključene. Prošnje do 24. julija o k r a j. šl. svetu v Postonji. — V ljubljanski okolici je Borovnica razpisana (do 24. julija). — V ljubljanskem mestu na novi mestni deklški šoli službe 2 učiteljic in 2 podučiteljic; učiteljice dobivajo po 600 gl. a podučiteljice po 420 gl. in desetletne doklade. Prošnje krajnemu mestnemu šl. svetu v Ljubljani do 24. julija.

Premembe pri učiteljstvu.

Gsp. Jožef Benedek je nadučitelj, a gsp. Jožef Juvanec, učitelj v Planini (stalno). Gsp. Jakob Petrič pride iz Štjaka na Gor. v Grahovo; g. Anton Požar iz Košane v Toplice. Učitelj v Hoterdišici, g. J. Valentin, se je službi odpovedal. Gsp. France Šetina iz Černomlja je nasvetovan, da ima iti v vino-rejsko šolo v Klosterneuburg.